HET BELANG VAN LIMBURG

Interview

Door Caroline Vandenreyt en Nancy Vandebroek

Ex-wetsdokter Pat Craenbroek

schrijft misdaadroman

"Als de politie zei *dat er nog leven in zat*, dan wist ik het wel: het lijk krioelde van de maden. Met honderden kropen ze er soms uit", beschrijft ex-wetsarts Pat Craenbroek (51). Ze heeft alles gezien. Van een menselijke romp in een aardappelveld in Piringen tot een man die zijn vrouw in brand stak in het Maasland. Maar vanaf vandaag is ze officieel misdaadauteur met haar eersteling 'Uitgebroed'.

"Ik zou de perfecte moord kunnen plegen"

FOTO GUY PUTTEMANS

"Twee verbrande lichamen moeten onthoofden voor de identificatie, dat was voor mij toch een grens"

Pat Craenbroek, ex-wetsarts

Ze zou de perfecte moord kunnen plegen, knikt ze. Met haar voorkennis. "Ik ben zeker dat er nog altijd mensen wegkomen met moord of doodslag. Hoe vaak gebeurt er bijvoorbeeld een autopsie op iemand van 75 of 80 jaar? Een collega zei onlangs nog dat wellicht één op de twee moorden niet ontdekt wordt. Dat cijfer zou best eens kunnen kloppen. In een aantal landen moet een autopsie altijd als iemand niet overlijdt aan een duidelijke oorzaak als kanker of een andere ziekte. In België is dat niet het geval. Waarom sommige moorden achteraf dan toch uitkomen? Bij de opgravingen van lichamen die wij hebben moeten doen, was de reden meestal toch dat de daders te loslippig werden. Verhalen begonnen de ronde te doen. Soms begint het schuldgevoel ook te werken."

Waarom wordt iemand wetsdokter?

"Uit idealisme eigenlijk. Ik wilde mensen helpen, vooral dan slachtoffers van aanranding of mishandeling. Ik vond dat die op een correcte, maar tegelijk zachte manier behandeld moesten worden. In die tijd was het niet uitzonderlijk dat een slachtoffer het gevoel had dat ze bijna nog een tweede keer was verkracht na zo'n medisch onderzoek. Ik heb trouwens lang getwijfeld tussen rechten en geneeskunde, allebei vanuit datzelfde idealisme. Maar mijn vader heeft dat eerste uit mijn hoofd gepraat, hij zag dat als misdadigers gaan verdedigen. Ook al is dat natuurlijk veel meer…"

Herinnert u zich uw eerste lijkschouwing nog?

"De eerste twee zelfs. Ook omdat het zo'n frappante zaken waren. Allebei in Limburg. De eerste was meteen op 2 januari 1996, mijn allereerste werkdag. Dat was nog een lijkschouwing in het lijkenhuisje op het kerkhof. Het was onduidelijk of die man was doodgereden of overreden. Aanvankelijk was er geen lijkschouwing geweest, maar al snel begonnen de verhalen dat hij niet op de straat lag, maar dat hij aangereden was. Die man is dan opgegraven en wij hebben hem onderzocht. Hij was effectief overreden, je zag de bandensporen."

"De dag daarna werd ik opgeroepen voor een autopsie in het Jessa Ziekenhuis in Hasselt. Op een kindje van drie, vier jaar. Ze was doodgeslagen door haar moeder, de nierbloeding was duidelijk. Ik zie dat kindje nog altijd op tafel liggen, met de pamper nog aan. Als wetsarts wil je vooral de waarheid te weten komen. Je wil de slachtoffers recht geven. In het geval van dat kindje hebben we trouwens ook de andere kinderen van het gezin onderzocht, om te zien of die ook niet mishandeld werden. Dat was vreemd genoeg niet het geval. Ook achteraf hebben we hen nog een paar keer gezien."

U ziet het kindje nog liggen, zegt u. Hoe gaat een mens om met zo'n beelden?

"Je leert daarmee omgaan. We zochten daar zelf een weg in, van psychologische begeleiding of zo was in die tijd zeker nog geen sprake. Maar ik moet zeggen dat ik er nooit van gedroomd heb. Maar uiteraard raakt de ene zaak je meer dan de andere. Het weerloze, het hulpeloze van zo'n kind bijvoorbeeld. Of een gezinsdrama waarbij moeder en kinderen zijn gedood."

"Soms ook de manier waarop iemand gestorven is. Je hebt een tijd gehad dat er veel drugsdoden waren in de omgeving van Hasselt. Dat waren jonge mensen van 18, 19 jaar. Ik vond dat zo'n zonde. Dat ze op die manier, aan het begin van hun leven, moesten sterven. Voor ons was het dan op zoek gaan naar priksporen. Tot tussen de tenen toe spoten ze, want hun aders waren kapot, hé."

"Aanrandingen, incest, dat is ook zwaar. Maar ook moeilijk om te onderscheiden wat waar is en niet. Als het maagdenvlies geperforeerd is, zie je het natuurlijk. Maar vaak gebeurt het veel subtieler. Wat is waar? Soms hoor je kinderen dingen vertellen waarvan je weet dat ze anatomisch zo goed als onmogelijk zijn. Is dat dan fantasie van het kind, ingefluisterd…? Maar ook de andere kant heb ik meegemaakt bij incest: dat je er bij de abortus moet zijn om de foetus mee te nemen voor DNA-onderzoek."

Op tv ziet het er allemaal glamoureus uit maar wetsdokter zijn, betekent vaak gewoon 's nachts uit bed gebeld worden.

"Absoluut. Dan kreeg je de melding dat er hier of daar een lichaam was gevonden en je kon vertrekken. Dat was de tijd voor gps. Je moest met kaarten op zoek naar een adres in *god weet waar*. Ik ben verschillende keren verloren gereden, moest ik naar de politie bellen. *Waar staat u ergens, we komen u wel halen*… Ter plekke probeer je dan de sporen te verzamelen en al een eerste inschatting te maken van de doodsoorzaak. Bij sommigen zie je het op het zicht, bij anderen pas bij de autopsie. Sommige zaken mocht ik overigens niet verder onderzoeken. Geen sporen van geweld? Dan hoefde het van politie of parket niet meer. Ik weet nog dat ik daarover ooit een serieuze discussie heb gehad. Dat was een jonge gast, begin twintig. Hij was dood in de douche gevonden. Maar er waren geen tekenen van geweld, je zag niets aan die jongen. *Ah, dan was er geen autopsie nodig.* Terwijl ik diewel wilde doen, gewoon omdat het voor een familie belangrijk is om te weten waaraan hun zoon gestorven is."

Tegenwoordig worden de lichamen meteen naar Leuven of Antwerpen gebracht voor autopsie. U hebt het soms letterlijk op de boer moeten doen.

"Zoals ik al zei: soms zelfs in het lijkenhuisje op het kerkhof of bij een begrafenisdernemer. Jessa en het ZOL in Genk hebben we ook regelmatig gebruikt en naar Gent het ik ze ook brengen. Omdat je in dat laatste ziekenhuis een assistent had. Op andere plaatsen moest je het alleen redden, alleen het lichaam uithalen, alleen het lijk draaien. Want de gemeentepolitie of het parket kwamen niet aan zo'n dood lichaam. Het was soms echt behelpen. In Mol bijvoorbeeld, moest je werken op een stenen tafel, zonder stromend water."

Het is een job die u niet de mooiste kant van de mensheid toont.

"Ik denk dat ik alles gezien heb. Zoals die romp in een aardappelveld in Piringen. Dat was enkel een torso, de rest ontbrak. De boer had het gevonden, in een vuilniszak. Het ging om een vrouw van vreemde origine, met een verwijderde galblaas. We hebben haar proberen te identificeren met de metjes van die operatie. We zijn het hele land rondgetrokken, naar chirurgen om te horen of dat nietje ons ergens kon brengen. Maar dat was niet het geval. Ik denk zelfs dat ze nooit geïdentificeerd is."

"Ik ben eens naar het Albertkanaal moeten gaan nadat ze daar een arm gevonden hadden, daarna een been. Uiteindelijk is daar wel een lichaam gevonden. Dat was een vrouw van in de veertig die vermoord was door twee jonge gastjes. Ze was met hen naar bed gegaan en had dan gezegd dat ze aids had."

"In een ander dossier heb ik er ooit een hoofd opnieuw moeten aanzetten. Dat was een jong meisje dat onthoofd was door haar vriend. De ouders waren op dat moment met vakantie en kwamen terug met dat idee… Maar ik had ervoor gezorgd dat het hoofd weer aan het lichaam was, dat ze het meisje zo weer konden zien. Achteraf heb ik toen een telefoontje van Slachtofferhulp gekregen om me te bedanken in naam van de familie. In een ander dossier konden we een zelfmoord 'ontmaskeren' als moord. Dat was een Maaslander die zijn vrouw in brand had gestoken. Het dossier was afgesloten, maar voor ons klopte het tijdstip van overlijden niet. Je hebt wel een vork maar dit was meer dan 12 uur ernaast. De buren vertelden hoe ze haar nog de was hadden zien ophangen, maar achteraf bleek dat ze die was hadden zien hangen en gewoon dit geassocieerd hadden met dat tijdstip want dan deed ze het altijd…"

U was ook wetsdokter op het moment dat twee Hasseltse meisjes - An en Eefje - aan zee verdwenen. U heeft niet moeten meewerken aan die autopsie, maar kreeg er wel onrechtstreeks mee te maken.

"In die periode, in 1996, was dat de eerste vraag die we telkens kregen als we opgeroepen werden voor een lichaam. *Of ze dat konden zijn?* Nog voor we goed en wel iets hadden kunnen zien. Op de duur werd dat echt moeilijk werken. Maar de meisjes zelf, die achteraf zijn teruggevonden in de handen van Dutroux, dat was in een heel ander gerechtelijk arrondissement (*ze werkte voor Hasselt, Tongeren, Turnhout, Leuven, red*)."

Zijn er zelfs voor u dingen geweest die u niet kon aanzien?

"Een grens voor mezelf was toen ik twee keer zelf een hoofd van een lichaam moest verwijderen. Het ging om verkoolde lijken, het hoofd was nodig voor identificatie. Om modellen te maken voor de tanddeskundige en gelaatsfoto's. Je kan dan natuurlijk niet een heel lichaam meesturen. Maar toch, dat vond ik moeilijk. Zelfs letterlijk. En dat was in die tijd ook nog in onze auto, hé, dat we het hoofd nog moesten meenemen. Nu zijn die teams veel meer uitgerust. Wij moesten veel meer onze plan trekken."

Bent u ooit boos geworden van wat u gezien heeft?

"Misschien niet boos, maar ik had wel een gevoel van onrechtvaardigheid, van onmachtigheid. *Waarom?* Je merkt wel dat je je grenzen gaat verleggen, als moord en verkrachting dagelijkse kost worden. Ik moet mijn woorden wikken, maar ergens begin je te relativeren. Neem bijvoorbeeld een klein meisje dat geconfronteerd wordt met een exhibitionist. Dan denk je: dat kind is drie jaar en zal dat wel vergeten. Zoiets van: *Oef, daar is het bij gebleven.* Ik begrijp dat het voor de omgeving confronterend moet zijn als een dokter dat zo ziet, maar wij denken dan al verder aan kinderen die verkracht of aangerand zijn. Ergens word je wellicht wel cynisch."

Het beroep is de laatste jaren wel 'hip' geworden door series als 'Silent Witness' en 'CSI'.

"Dat is niet realistisch, hé. De eerste reeks van 'Silent Witness' heb ik overigens zelf graag gezien. Maar zo gaat het er niet aan toe, daar zijn de wetsdokters eigenlijk de speurders. Zij doen het hele onderzoek, lossen alles op. Aan 'CSI' heb ik me wel echt geërgerd, wat je daar ziet is totaal onmogelijk. Ze nemen stalen, laten dat even centrifugeren en dan komt daar een vezel van god weet wat voor exotische plant uit. En toevallig is er dan ook nog altijd iemand die weet wat voor plant dat is…"

U heeft nochtans ook wel een en ander meegemaakt. Soms zelfs een beetje komisch. Tot hele kolonies warmen toe.

"We hebben ons letterlijk een paar keer aan de autopsietafel moeten vasthouden om niet uit te glijden over de maden die uit een lichaam kwamen. De beesten blijven maar komen, hé. Als de politie *zei dat er nog leven in zat*, dan wist ik het wel."

Maar u bent intussen definitief gestopt als wetsdokter?

"Dat had eigenlijk te maken met de politiek van de universiteit. Zij hadden problemen met wetsdokters Hooft en Van de Voorde, tot wiens team ik behoorde. Wij zijn dan naar de campus in Diepenbeek getrokken, waar we een tijdje de combinatie deden van onderzoeken in strafrecht en verzekeringsdossiers (*onderzoeken na ongevallen, invaliditeit…red*). Dat laatste om ons inkomen aan te vullen, want van strafrecht kan je echt niet leven. Maar de dokters die dergelijke onderzoeken al deden, waren daar natuurlijk niet gelukkig mee. Nadat ik mijn belastingbrief had ingevuld, heb ik beslist dat ik iets anders erbij moest gaan doen. Ik zat amper aan break-even. Dat is dan de farma-industrie geworden. Uiteindelijk heb ik daar volledig voor gekozen, met drie kinderen was het niet meer te combineren. Vandaag doe ik dat nog, naast enkele dagen in de diabetesklinek."

Dat werk is ook de reden waarom u als Pat Craenbroek het boek schreef?

"Het is een pseudoniem. Ik wil niet dat mijn patiënten denken wat voor 'lelijke dingen' hun dokter wel in haar hoofd heeft. Ik wil niet dat ze meteen die link met mij leggen. Schrijven en mijn werk zijn twee verschillende dingen. De naam is weleen eerbetoon aan mijn moeder, zij heette Van Craenenbroeck. Maar dat vond de uitgever te lang en te moeilijk voor de Nederlandse markt met die 'ck' achteraan. Dus: Craenbroek."

En dus: een boek?

"Inderdaad. Ik schreef altijd al stukjes. Mijn man kent op vakantie, ik schrijf. Aanvankelijk wilde ik iets maken over de problemen van kinderen met een beperking. Een serieus boek. Maar mijn ideeën gaan altijd over moord en dood… En mensen lezen niet zo'n ernstige boeken over kinderen en beperkingen, ze willen spannende boeken. En dus is 'Uitgebroed' er gekomen. Ik heb wat stukjes verzameld, er een *flow* aan gegeven en bij de uitgeverij waren ze meteen enthousiast. Mijn hoofdpersonage misbruikt eigenlijk de medische voorkennis. Ze werkt als hulpje voor een forensisch geneesheer en steekt op die manier achter de schermen veel op. Er gebeurt dan iets ergs, waardoor ze heel triest wordt en zich onder een trein gooit. Maar achteraf blijkt daar een heel plan achter te zitten om wraak te nemen. Op onverwachte manieren. Veel meer kan ik niet zeggen, natuurlijk. De reacties zijn in elk geval positief, de meeste mensen willen het blijven lezen. Alleen jammer dat het dan na een dag of drie uit is, na zoveel schrijfwerk *(lacht)*. De opbrengst van het boek gaat overigens, na de eerste 1.000 exemplaren voor de kost, naar de vzw Maxx, die zich inzet voor kinderen met het zeldzame syndroom Smith Magenis. De mama van Maxx is een vriendin, de ziekte is financieel heel belastend voor het gezin. En een tweede boek? Eerst de reacties op dit afwachten…"

Maakt uw man zich geen zorgen, als u de perfecte moord kan plegen?

"Hij heeft in elk geval tegen familie en vrienden gezegd dat ze het toch maar beter laten onderzoeken als hem ooit iets overkomt *(lacht)*."

→ Uitgebroed, Pat Craenbroek, uitgegeven bij Paris Books. Te koop via: www.uitgebroed.com of via Bol.com. Prijs: 20 euro.